

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

БЛАЩАК БОГДАН ЯРОСЛАВОВИЧ

УДК: 658.1:336.1:334.72(043.3)

**УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ
ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Тернопіль – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Гринчуцький Валерій Іванович,
Тернопільський національний економічний університет,
професор кафедри економіки та економічної теорії.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Брюховецька Наталія Юхимівна,
Інститут економіки промисловості
Національної академії наук України,
завідувач відділом проблем економіки підприємств;

кандидат економічних наук, доцент
Шматковська Тетяна Олександрівна,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
доцент кафедри обліку і аудиту.

Захист відбудеться «23» грудня 2019 р. о 14⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.03 Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46009 вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46009 м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий «23» листопада 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук, доцент

І. Я. Омецінська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. За сучасних умов розвитку економіки проблема управління фінансовим потенціалом підприємств проникає в усі складові загальної системи управління бізнесом. Відповідно виникає необхідність вибору обґрунтованих методів оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємств, що дасть змогу виявити внутрішні можливості та знайти додаткові резерви його нарощування з метою підвищення ефективності функціонування суб'єктів господарювання.

Харчова промисловість України вважається високопотенційною сферою діяльності, оскільки на ринку функціонує велика кількість потужних підприємств, які займаються виробництвом продуктів харчування. Великий попит на продукти харчування веде до того, що підприємства реалізують майже весь обсяг виробленої продукції. Проте сьогодні актуальною є проблема нестачі власних засобів для розвитку підприємств, а довготермінові позикові джерела інвестування залишаються важкодоступними для більшості суб'єктів господарювання. Характерною перешкодою інвестиційного нарощування фінансового потенціалу підприємств є застосований менеджерами підхід, відповідно до якого інвестиції призводять до втрати платоспроможності суб'єкта господарювання. Проте втрачена в результаті інвестування платоспроможність піддається відновленню в межах відповідної стратегії економічного зростання. Це підвищує значущість проблеми управління фінансовим потенціалом підприємств.

Теоретичні основи формування фінансового потенціалу підприємств досліджували такі вчені, як О. В. Бражко, Н. Ю. Брюховецька, Н. О. Гнип, В. І. Гринчуцький, Т. Б. Калічава, Л. І. Кирилова, Р. В. Руда, Д. Д. Тодорова, К. С. Щербина та інші. Діагностику та напрями формування фінансового потенціалу підприємства і стратегії підвищення ефективності його використання вивчали такі науковці, як О. О. Безручко, О. В. Гладкова, В. І. Гринчуцький, В. В. Головка, А. О. Добарін, А. В. Линенко, Г. В. Ситник, Т. О. Сніжко, Н. Г. Хмельовська, Т. О. Шматковська, Н. П. Шморгун та інші. Проте, зважаючи на виникнення нових перспектив розвитку підприємств харчової промисловості, потребують детального розгляду питання, пов'язані з удосконаленням системи формування і використання їхнього фінансового потенціалу. Наукового дослідження потребує проблематика побудови концепції нарощування фінансового потенціалу вітчизняних підприємств. Вищезазначене та необхідність розробки методичних і практичних рекомендацій щодо управління фінансовим потенціалом підприємств у межах стратегії економічного зростання засвідчує актуальність теми та окреслює мету і завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного економічного університету за темою: «Управління потенціалом як умова соціально-економічного розвитку сучасних підприємств України» (номер державної реєстрації 0118U003174). Автор брав

участь у розробці підрозділу «Організаційно-економічний механізм управління потенціалом підприємства», в якому сформовано та запропоновано напрями управління потенціалом підприємства.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в поглибленні теоретичних положень та розробці методичних і практичних рекомендацій щодо удосконалення системи управління фінансовим потенціалом підприємства.

Для досягнення окресленої мети визначено такі завдання:

- розкрити та доповнити економічний зміст поняття «фінансовий потенціал підприємства»;
- визначити фактори впливу на формування фінансового потенціалу підприємства;
- дослідити стан, тенденції та окреслити перспективи розвитку харчової промисловості України;
- побудувати алгоритм аналізу та оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості;
- визначити порядок здійснення аналізу та оцінювання рівня інвестиційної привабливості підприємств харчової промисловості в ході перспективного формування їхнього фінансового потенціалу;
- удосконалити процес прогнозування фінансового потенціалу підприємств;
- розвинути методичні підходи до нарощування фінансового потенціалу підприємств;
- окреслити особливості формування стратегії управління фінансовим потенціалом підприємств.

Об'єктом дослідження є процеси управління фінансовим потенціалом підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні положення, науково-методичні та практичні засади системи управління фінансовим потенціалом підприємств харчової промисловості.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є розроблені положення в теорії управління фінансовим потенціалом промислових підприємств, що висвітлені в працях зарубіжних та вітчизняних науковців і дослідників. Для ефективного дослідження та досягнення визначеної мети застосовано як загальнонаукові, так і спеціальні методи. Основним у дослідженні є системний підхід. Цей підхід використано при дослідженні сутності поняття «фінансовий потенціал» та формуванні системи управління фінансовим потенціалом підприємств (розд. 1–3). Застосовано також такі методи: формалізації, узагальнення – для дослідження системи управління підприємством (розд. 1); аналізу та синтезу, діалектики – для дослідження сучасних проблем діяльності підприємств (п. 2.1, 2.2); статистичний – для проведення аналізу показників діяльності підприємств харчової промисловості України (п. 2.1, 2.2); моделювання, порівняльний, індукції та дедукції – для визначення рівня фінансового потенціалу підприємств та їхньої інвестиційної привабливості (п. 2.2, 2.3); економічного експерименту

та економічного моделювання – для дослідження впливу фінансових показників на можливість збільшення фінансового потенціалу підприємств (п. 3.1, 3.2); поєднання формалізованого та логічного підходів – при розробці концепції стратегії управління фінансовим потенціалом підприємств (п. 3.3).

Інформаційною базою дисертаційної роботи є праці вітчизняних та зарубіжних учених; офіційні матеріали Державної служби статистики; результати досліджень спеціалізованих організацій; дані офіційної звітності підприємств харчової промисловості України. Всі економічні розрахунки виконані із застосуванням сучасних методик, комп'ютерних технологій обробки статистичних матеріалів; підходи до розрахунку модифіковані на основі практичного досвіду науковців.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення системи управління фінансовим потенціалом підприємства. Новизна виконаного дослідження відображена у таких наукових результатах:

удосконалено:

– методичний підхід до аналізу та оцінювання інвестиційної привабливості підприємств харчової промисловості, який, на відміну від існуючих, базується на їхньому ранжуванні згідно з бальною системою оцінювання фінансових показників. Застосування такого підходу дасть змогу інвестору вибрати найбільш інвестиційно привабливі підприємства та прийняти обґрунтоване рішення щодо вибору об'єкта інвестування;

– процес прогнозування фінансового потенціалу підприємств, що, на відміну від існуючих, ґрунтується на використанні методів кореляційно-регресійного аналізу як загальної концепції їхнього фінансового розвитку. Зазначений процес спрямований на забезпечення, відновлення або збереження фінансової стійкості підприємств;

набули подальшого розвитку:

– трактування поняття «фінансовий потенціал підприємства», яке запропоновано розглядати як механізм поєднання і трансформації фінансових ресурсів і можливостей та їхнього використання у діяльності підприємства, що дасть змогу забезпечити ефективне його функціонування та досягнення стратегічних завдань з урахуванням факторного впливу зовнішнього середовища;

– систематизація факторного впливу на формування фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості, що дало змогу виокремити фактори непрямого (політичні, економічні, конкурентні, соціальні, ринкові, галузеві) та прямого (фінансово-економічні результати діяльності, обсяги виробництва і реалізації продукції, товарорух) впливу;

– обґрунтування напрямів стратегічного розвитку підприємств харчової промисловості, серед яких виокремлено такі: збільшення обсягів інвестиційних вливань; забезпечення співробітництва із сільськогосподарськими підприємствами в межах формування портфеля сировинної бази; розширення географії міжнародних ринків збуту продукції та забезпечення її відповідності міжнародним стандартам. Це матиме позитивний вплив на розвиток харчової

промисловості України і забезпечить продовольчу безпеку держави та зростання фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості;

– алгоритм аналізу та оцінювання фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості, який передбачає такі етапи: обґрунтування вибірки підприємств; збір інформації щодо їхньої фінансово-економічної діяльності; вибір основних показників для оцінювання рівня фінансового потенціалу; підбір методики розрахунку основних фінансових показників діяльності підприємств; рейтингове оцінювання фінансового потенціалу досліджуваних підприємств; прийняття відповідних управлінських рішень щодо фінансового потенціалу. Це сприятиме прийняттю обґрунтованих управлінських рішень щодо нарощування та ефективного використання фінансового потенціалу суб'єктами господарювання;

– система нарощування фінансового потенціалу через використання нормативно-правових, інформаційних і фінансових методів та важелів впливу, що дасть змогу підприємствам залучити додаткові фінансові резерви і відповідно забезпечити фінансову стійкість, збільшити прибутковість, підвищити конкурентоспроможність та економічну потужність;

– науково-методичний підхід до формування стратегії управління фінансовим потенціалом підприємств, який охоплює систему цілей і перспективних дій на основі створення та реалізації нових інструментів фінансового менеджменту.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання авторських пропозицій, що спрямовані на збільшення фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості на основі підходів, що не потребують значних додаткових затрат і ресурсів.

Основні результати досліджень щодо удосконалення системи управління фінансовим потенціалом підприємства застосовано у практичній діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» (довідка про впровадження № 410 від 04.06.2019 р.). Запропонований комплексний підхід щодо побудови стратегії управління фінансовим потенціалом, який охоплює систему цілей і перспективних дій на основі створення і реалізації інструментів фінансового менеджменту, впроваджено у діяльність ПрАТ «ТерА» (довідка про впровадження № 115-19 від 02.07.2019 р.). Пропозиції щодо формування методичних підходів до прогнозування фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості як загальної концепції фінансового розвитку за окремими аспектам їхньої діяльності отримали практичне застосування у діяльності ТзОВ «Екор ТЗ» (довідка про впровадження № 125 від 07.05.2019 р.).

Результати наукових досліджень використовуються у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету при викладанні дисциплін «Потенціал і розвиток підприємства», «Економіка підприємства» (довідка про впровадження № 126-03/1280 від 19.07.2019 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною працею. Всі основні наукові положення, висновки та пропозиції, які

винесено на захист, одержано автором самостійно. З наукових праць, виданих у співавторстві, використано лише ті положення, які є результатом особистої наукової діяльності здобувача. Особистий науковий внесок дисертанта у наукових працях, виконаних у співавторстві, конкретизовано у списку публікацій за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дослідження публічно обговорювались і апробовані на: I Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами» (м. Київ, 22 листопада 2017 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Світ економічної науки» (м. Тернопіль, 27 вересня 2018 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні детермінанти фіскальної політики: локальний та міжнародний вимір» (м. Тернопіль, 10 вересня 2019 р.); LI Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток науки в XXI столітті» (м. Харків, 14 вересня 2019 р.); XXXIII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Вересневі наукові читання» (м. Вінниця, 16 вересня 2019 р.).

Публікації. Основні наукові положення, висновки і результати дисертації опубліковано у 10 наукових працях (з них 4 у співавторстві) загальним обсягом 4,6 друк. арк., з яких особисто автору належить 4,0 друк. арк., у тому числі: 5 статей – у наукових фахових виданнях України загальним обсягом 3,3 друк. арк., з них 3 – у виданнях, що внесені до міжнародних наукометричних баз, 5 праць апробаційного характеру загальним обсягом 1,3 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел із 186 найменувань на 18 сторінках, 8 додатків на 16 сторінках. Основний текст роботи займає 165 сторінок. Робота містить 20 рисунків та 32 таблиці (2 рисунки і 8 таблиць розміщені на окремих сторінках).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи формування фінансового потенціалу підприємств**» досліджено еволюцію поняття «потенціал», та розглянуто основні та найбільш розповсюджені підходи до визначення сутності термінів «потенціал підприємства» та «фінансовий потенціал підприємства», визначено фактори впливу на формування фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості.

Проаналізовано та доповнено трактування поняття «потенціал». Виокремлено та згруповано підходи до визначення потенціалу. Розглянуто синергійність як складну динамічну характеристику потенціалу підприємства та акцентовано увагу на його імовірнісному характері. Розглянуто потенціал підприємства як багатовимірне утворення, структура якого визначається внутрішніми можливостями і зовнішніми умовами.

Аргументовано, що термін «потенціал» науковці часто використовують в економічній літературі як кількісну оцінку і класифікують як природний,

інвестиційний, інтелектуальний, економічний, ресурсний, трудовий тощо. Встановлено, що потенціал є основним елементом підприємства, який поєднує в собі мету, рушійні сили та засоби його ефективного розвитку. Зміст потенціалу визначають такі характеристики: потенціал є динамічною характеристикою і виявляється тільки в процесі його використання, котре має супроводжуватися його зростанням; процес використання та нарощування потенціалу є постійним і потребує неперервного удосконалення.

Виокремлено основні підходи до сутності поняття «потенціал»: ресурсний підхід – полягає у представленні потенціалу як сукупності ресурсів та потенційної можливості їхнього використання; соціально-економічний підхід – розгляд потенціалу як системи матеріальних і трудових факторів, що забезпечують досягнення мети виробництва; результатний підхід – представлення потенціалу як здатності комплексу ресурсів економічної системи виконувати визначені завдання; виробничий підхід – аналіз економічного потенціалу на основі виробничої діяльності; управлінський підхід – ототожнення економічного потенціалу з трудовим потенціалом суспільства; процесний підхід – розгляд потенціалу як сукупності процесів, що відображають різноманітну економічну діяльність у поєднанні з функціональними перетвореннями, що відбуваються в економічній системі.

На основі узагальнення визначень поняття «фінансовий потенціал», що містяться у науковій літературі, сформовано його авторське трактування. Фінансовий потенціал підприємства запропоновано розглядати як механізм поєднання і трансформації фінансових ресурсів і можливостей та їхнього використання у діяльності підприємства, що дасть змогу забезпечити ефективно його функціонування та досягнення стратегічних завдань з урахуванням факторного впливу зовнішнього середовища.

Виокремлено та доповнено основні наукові підходи до процесу формування потенціалу підприємства. Проаналізовано можливі джерела фінансування інвестиційних проєктів. Розглянуто фактори формування і використання фінансового потенціалу в єдності з фінансовими ресурсами.

Доведено, що фінансовий потенціал є одним із важливих індикаторів реагування економіки України на прийняття управлінських рішень, а його збільшення відображає ефективність реалізованої політики, конкурентоспроможність і стійкість розвитку не тільки підприємств, а й країни загалом: чим ефективніше функціонують суб'єкти господарювання та чим більше грошових засобів вони акумулюють у своїй діяльності, тим більше коштів надходить як у місцеві, так і в державний бюджет, у вигляді податків, штрафів і відрахувань. Це відповідно підвищує рівень соціального забезпечення в країні.

На основі наукових праць скомпоновано складові елементи, структуру, джерела формування та фактори впливу на формування фінансового потенціалу підприємства. Запропоновано структурну схему факторів впливу, що характеризує не лише фінансовий, а й сукупність потенціалів підприємства (рис. 1).

Рис. 1. Факторний вплив на формування фінансового потенціалу підприємства

Визначено, що формування фінансового потенціалу підприємства відбувається під впливом досягнутого рівня фінансового стану відповідно до результатів оцінювання власних фінансових можливостей і обсягів залучення зовнішнього фінансування. При цьому реалізація фінансового потенціалу через фінансові ресурси дає змогу акумулювати на рахунках грошові кошти, які згодом розподіляються за різними напрямками (в тому числі інвестиційним) для досягнення стратегічних цілей підприємства і його розвитку в майбутньому.

Зазначено, що значний практичний інтерес становить визначення складових збалансованої системи показників оцінювання фінансового потенціалу підприємства, набір яких регламентований у функціональному стандарті збалансованої системи показників.

На основі опрацьованих наукових джерел сформовано систему взаємопов'язаних показників для здійснення оцінювання фінансового потенціалу. Логічність і структурованість збалансованої системи показників дає можливість створити досконалу модель оцінювання фінансового потенціалу підприємства і застосувати її для оцінювання його фінансових цілей.

У другому розділі «**Аналіз та оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості**» проведено дослідження стану та тенденцій розвитку харчової промисловості України, побудовано алгоритм аналізу та оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості, здійснено комплексний аналіз та оцінювання рівня інвестиційної привабливості цих суб'єктів господарювання в ході перспективного формування їхнього фінансового потенціалу.

На основі результатів дослідження визначено, що розвиток вітчизняної харчової промисловості в 2017 р. забезпечували такі основні виробництва: олії та тваринних жирів (153066,3 млн. грн.); м'яса та м'ясних продуктів (85655,2 млн. грн.), тютюнових виробів (64248,5 млн. грн.), молочних продуктів (59753,9 млн. грн.) та інші. В результаті дослідження стану харчової промисловості України за 2016–2017 рр. з'ясовано, що за всіма показниками виробничо-економічної діяльності підприємств, спостерігалась позитивна динаміка: збільшення кількості суб'єктів господарювання, нарощування обсягів виробництва продукції, приріст прибутку та рентабельності, підвищення рівня заробітної плати. Встановлено, що впродовж аналізованого періоду спостерігається тенденція до збільшення обсягів реалізованої продукції підприємствами харчової промисловості. Зокрема, приріст обсягу продукції в 2017 р. є доволі суттєвим (115,5%) порівняно з 2012 р.

За умов економічної та політичної нестабільності в Україні, підприємства харчової промисловості оновлювали матеріально-технічну базу і забезпечували населення продуктами харчування. Визначено, що харчова промисловість як стратегічна галузь, яка впливає на рівень продовольчої безпеки держави, має на перспективу збільшувати обсяги випуску якісної продукції та забезпечити її здешевлення.

Запропоновано сукупність заходів для забезпечення стратегічного розвитку харчової промисловості України: збільшити обсяги інвестиційних вливань у харчову промисловість з боку держави; забезпечити підготовку та перепідготовку кадрів для підприємств галузі; зменшити собівартість її продукції через впровадження інноваційної техніки та технологій; забезпечити купівельну спроможність населення важелями державного впливу з метою підвищення попиту на продукцію; забезпечити співпрацю із сільськогосподарськими підприємствами в межах формування портфеля сировинної бази; розширити географію міжнародних ринків збуту продукції та забезпечити міжнародні стандарти її виробництва; створити сприятливий інвестиційний клімат для міжнародних інвесторів.

Сформовано алгоритм дій (етапів) для комплексного оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості. На першому етапі здійснюється обґрунтування показників фінансово-економічної діяльності досліджуваних підприємств з метою правильного вибору оцінних показників фінансового потенціалу. Інформація про діяльність підприємств має бути достовірною та описувати декілька періодів з метою порівняння тенденцій щодо її ефективності. Другий етап передбачає вибір основних показників для оцінювання фінансового потенціалу підприємств. Вибір здійснюється на основі формування рейтингової оцінки використання показників у процесі дослідження фінансового потенціалу. Найбільш результативними для аналізу є такі показники, як рентабельність власного капіталу, коефіцієнти фінансової незалежності, абсолютної, поточної та загальної ліквідності та інші.

На третьому етапі запропоновано трьохрівневий поділ підприємств на основі розрахунку показників оцінки стану їхнього фінансового потенціалу та методика розрахунку основних показників, за якими здійснюється оцінювання

рівня фінансового потенціалу підприємств. Високий рівень характерний для підприємств, діяльність яких забезпечує отримання прибутку та фінансовий стан яких є стабільним; середній рівень – діяльність не є збитковою, фінансова стабільність змінна і залежить від впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ; низький рівень – збиткова діяльність та нестабільний фінансовий стан. В розрахунку рівня фінансового потенціалу підприємств рекомендовано використовувати 12 визначених показників. Четвертий етап передбачає проведення рейтингового оцінювання фінансового потенціалу досліджуваних підприємств згідно з визначеною методикою. Підсумкове оцінювання фінансового потенціалу підприємств проводиться на основі рейтингового оцінювання, що засновано на теорії та методиці комплексного фінансового аналізу. П'ятий етап передбачає прийняття управлінських рішень щодо нарощування та забезпечення ефективного використання фінансового потенціалу підприємства. На цьому етапі на основі узагальнення результатів оцінювання фінансового потенціалу підприємства розробляються напрями формування, накопичення та розподілу фінансових ресурсів, формується відповідна фінансова стратегія, спрямована на мінімізацію втрат і фінансових ризиків.

За результатами проведених у дисертаційній роботі розрахунків фінансових показників сформовано рейтингову оцінку рівня фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості за 2016–2017 рр. (табл. 1).

Згідно з обраною методикою найвищий рівень фінансового потенціалу серед досліджуваних підприємств за період 2016–2017 рр. визначений у ТзОВ «Екор ТЗ» (високий рівень: 10 з 12 коефіцієнтів). За найбільш результативними для аналізу показниками, такими як: рентабельність власного капіталу, коефіцієнти фінансової незалежності, абсолютної, поточної та загальної ліквідності та інші, можна виокремити ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ТзОВ «Галичина Ласунка», ПрАТ «ТерА» як підприємства з середнім рівнем фінансового потенціалу. Фінансовий потенціал ПАТ «Чортківський хлібозавод» також відповідає середньому рівню фінансового потенціалу за більшістю показників, є прибутковим, однак спостерігається тенденція до зменшення його прибутку за аналізований період. ДП «ДІНТЕР УКРАЇНА СКАЛА» є прибутковим, однак має низький рівень фінансового потенціалу за всіма показниками, крім зростання чистого доходу.

Запропоновано методичні рекомендації для підприємств харчової промисловості з метою підвищення рівня їхнього фінансового потенціалу: для підприємств з низьким фінансовим потенціалом – впроваджувати програмні продукти для автоматизації процесів управління фінансами (аналізу фінансового стану, складання фінансових планів), в організаційній структурі виокремити фінансово-економічний відділ і чітко визначити його функції у сфері управління фінансами, впроваджувати сучасні методи й інструменти фінансового менеджменту, підвищувати кваліфікацію персоналу, що займається управлінням фінансами; для підприємств із середнім фінансовим потенціалом – регламентувати бізнес-процеси управління фінансами, підвищувати рентабельність операційної діяльності, впроваджувати

ресурсозберігаючі технології, використовувати складні програмні продукти для управління фінансами, розвивати фінансово-економічну службу і підвищувати її роль в організаційній структурі, мотивувати персонал; для підприємств з високим рівнем фінансового потенціалу – удосконалювати бізнес-процеси управління фінансами, неперервно моніторити фінансовий стан підприємства і фактори зовнішнього середовища, здійснювати бенчмаркінг, постійно контролювати зміни та вплив зовнішнього середовища, інвестувати вільні грошові кошти в проекти або фінансові активи, забезпечуючи отримання додаткового доходу.

Таблиця 1

Рейтингова оцінка рівня фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості за 2016–2017 рр.

Показники	ПрАТ «Тернопільський молоко-завод»		ПрАТ «ТерА»		ТзОВ «Галичина Ласунка»		ПАТ «Чотківський хлібо-завод»		ДП «ДІНТЕР УКРАЇНА СКАЛА»		ТзОВ «ЕкорТЗ»	
	2016 р.	2017 р.	2016 р.	2017 р.	2016 р.	2017 р.	2016 р.	2017 р.	2016 р.	2017 р.	2016 р.	2017 р.
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	С	С	В	В	В	В	В	В	Н	Н	В	В
Коефіцієнт загальної ліквідності	С	С	С	С	В	В	С	С	Н	Н	В	В
Коефіцієнт швидкої ліквідності	С	В	С	С	С	С	С	С	Н	Н	В	В
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Н	С	Н	Н	Н	Н	В	Н	Н	Н	В	В
Рентабельність активів	В	Н	В	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	В	В
Рентабельність власного капіталу	С	В	В	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	В	С
Ефективність використання активів для виробництва продукції	В	В	В	В	С	С	Н	Н	Н	Н	В	Н
Частка заборгованості в загальній сумі джерел	С	С	В	В	В	В	В	В	Н	Н	В	В
Частка накопиченого капіталу	Н	С	Н	Н	Н	С	С	С	Н	Н	В	В
Коефіцієнт зростання чистого доходу	В	В	Н	Н	С	В	В	В	Н	В	С	В
Коефіцієнт фінансової стійкості	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	С	Н	Н	В	В
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	С	В	В	В	В	В	Н	С	Н	Н	В	В

Примітка: В – високий рівень, С – середній, Н – низький.

Подано систему показників для аналізу та оцінювання рівня інвестиційної привабливості підприємств харчової промисловості, котра містить такі показники: коефіцієнти фінансової незалежності, поточної ліквідності, швидкої ліквідності, абсолютної ліквідності, забезпечення оборотних активів власними засобами, фінансової стабільності, фінансового ризику, концентрації позикового капіталу, фінансової стійкості, маневреності власного капіталу, маневреності оборотного капіталу, співвідношення короткотермінової дебіторської та кредиторської заборгованості, рентабельність капіталу, рентабельність власного капіталу, рентабельність реалізованої продукції та рентабельність оборотних активів.

У третьому розділі **«Стратегічні напрями формування та використання фінансового потенціалу підприємств»** досліджено методичні підходи до прогнозування та нарощування фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості як загальної концепції їхнього фінансового розвитку, окреслено особливості формування стратегії управління фінансовим потенціалом.

Встановлено, що прогнозування фінансового потенціалу підприємства – це формування системи фінансових можливостей і вибір найбільш ефективних шляхів їхньої оптимізації. В межах фінансового прогнозування розробляється загальна концепція фінансового розвитку і фінансова політика підприємства за окремими аспектам діяльності.

Для визначення рівня значущості та залежності показників фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості запропоновано використовувати метод кореляційно-регресійного аналізу. В процесі аналізу фінансового потенціалу підприємств (Фпп) за запропонованою методикою рекомендовано визначити його взаємозалежність з такими показниками: коефіцієнт автономії (Ка), коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними засобами (Кз), коефіцієнт поточної ліквідності (Кл), рентабельність продукції (Р), коефіцієнт загальної оборотності активів (Кзоа).

Прогнозні значення для підприємств харчової промисловості, динаміку показників яких описано регресійною залежністю, що є адекватною до експериментальних даних, розраховано за допомогою функції «Предсказ» у програмі «EXCEL». Для знаходження прогнозних значень показників фінансового потенціалу рекомендовано використовувати метод ковзної середньої. Сутність цього методу полягає в тому, що абсолютні значення ряду динаміки змінюються на середнє арифметичне значення в певні інтервали. Вибір інтервалів здійснюється способом ковзання: перші рівні поступово забираються, наступні включаються. В результаті отримують згладжений динамічний ряд значень, що дає змогу чітко простежити тенденцію змін досліджуваного параметра та здійснити прогноз. Прогнозні показники фінансового потенціалу досліджуваних підприємств подано в табл. 2.

Варто враховувати, що такі показники є прогнозними. За інших рівних умов ситуація на підприємствах може істотно змінитися, що може зумовити зниження або суттєве підвищення рівня фінансового потенціалу.

Прогнозні показники фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості на 2019–2020 рр.

	Роки	Прогнозні значення фінансового потенціалу підприємств
ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	2019	2,120
	2020	2,316
ПрАТ «ГерА»	2019	1,299
	2020	1,349
ТзОВ «Галичина Ласунка»	2019	1,312
	2020	1,370
ПАТ «Чортківський хлібозавод»	2019	0,578
	2020	0,574
ДП «ДІНТЕР Україна СКАЛА»	2019	-0,539
	2020	-0,536
ТзОВ «Екор ТЗ»	2019	13,761
	2020	16,924

Доведено, що аналіз показників на короткотермінову перспективу є найбільш простим і точним, враховує найбільшу частку факторів, які зумовлюють підвищення або зниження фінансового потенціалу підприємств. Прогноз фінансових показників на середньо- та довготермінову перспективу є більш складним, оскільки не завжди можна передбачити дію всіх факторів, які впливають на фінансовий потенціал підприємств.

Сформовано концептуальний підхід до формування стратегії управління фінансовим потенціалом підприємств, який охоплює систему цілей і перспективних дій на основі створення і реалізації інструментів фінансового менеджменту.

Процес формування стратегії управління фінансовим потенціалом охоплює такі складові: діагностика і прогнозування фінансового потенціалу підприємства; стратегічне і тактичне планування; вибір ефективних фінансових інструментів (у межах прийнятих інвестиційних рішень); управління фінансовими ризиками; податкове планування; організаційно-правове оформлення та подальший контроль фінансових потоків.

Запропоновано автором механізм нарощування фінансового потенціалу, який дасть змогу підприємствам залучити додаткові фінансові резерви і забезпечити фінансову стійкість, збільшити прибутковість, підвищити конкурентоспроможність та економічну потужність. Механізм нарощування фінансового потенціалу підприємства є поєднанням нормативно-правових та інформаційних методів, фінансових методів і важелів, які забезпечать формування інформаційного потенціалу, а також фінансового, інноваційного і ресурсного, що сприятиме оптимізації системи фінансування цього підприємства та дасть змогу отримати такі результати: забезпечити його фінансову стійкість, збільшити прибутковість, підвищити конкурентоспроможність, наростити економічну потужність (рис. 2).

Рис. 2. Механізм нарощування фінансового потенціалу підприємств

Встановлено, що механізм нарощування фінансового потенціалу функціонує на основі таких самих принципів, як фінансовий механізм, і структурно складається з таких елементів, сукупне використання яких забезпечує синергетичний ефект. Використання такого механізму передбачає пошук додаткових фінансових резервів за напрямками фінансового менеджменту.

Доведено, що за сьогоденних умов господарювання використання внутрішніх резервів підприємств є обмеженим. Необхідно залучати зовнішнє фінансування. Виділено найбільш імовірні, з точки зору доступності, інструменти фінансування:

1) збільшення акціонерного капіталу через додаткову емісію акцій підприємств. Емісія, яка проводиться не під визначеного інвестора, в цьому разі

не буде ефективною. Найбільш результативно обрати інвестора, який зацікавлений в активному розвитку підприємства, зможе здійснити пряме фінансування, й відповідно до запиту цього інвестора здійснити емісію;

2) фінансовий лізинг, що активно використовується на ринку кредитування і лізингу. Проблема виникає при виборі кредитора або лізингодавця, який може максимально задовольнити інтереси позичальника. Здійснення таких операцій із зарубіжними банками, зокрема при покупці закордонного обладнання, є можливим, але надто складним процесом;

3) державні цільові програми. Визначено, що нині вітчизняні підприємства функціонують в умовах жорсткої конкуренції із зарубіжними виробниками. Відповідно державна політика має бути орієнтована на залучення інвестицій шляхом використання різних економічних інструментів, наприклад, державних цільових програм.

З метою моніторингу зазначених напрямків і контролю за цільовим використанням коштів рекомендовано вживати такі заходи: здійснювати оцінювання обсягу фінансових коштів, контролювати термін їхнього надходження на підприємство; досліджувати можливість самофінансування планів розвитку підприємства, а також можливість залучення позикового капіталу; обрати ефективні фінансові інструменти відповідно до напрямків фінансування інвестиційних проєктів; впроваджувати фінансовий контроль за дотриманням співвідношень планованої величини інвестицій і обсягами активів, який дасть змогу не втратити право власності на підприємство, якщо реалізація інвестиційного проєкту виявиться неефективною.

Доведено, що застосування механізму нарощування фінансового потенціалу сприятиме досягненню його приросту. Регулярне і структуроване вдосконалення такого механізму є відмінною рисою функціонування підприємств харчової промисловості та основою зростання їхнього фінансового потенціалу.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає в удосконаленні системи управління фінансовим потенціалом підприємства. За результатами проведеного дослідження зроблено такі висновки:

1. Потенціал є базовим елементом підприємства, який поєднує цілі, рушійні сили і джерела його розвитку. Поняття «потенціал» необхідно розглядати на основі таких підходів до його дослідження: 1) ресурсний підхід – характеристика потенціалу як сукупності ресурсів і потенційної можливості їхнього використання; 2) соціально-економічний підхід – розгляд потенціалу як системи матеріальних і трудових факторів, що забезпечують досягнення мети виробництва; 3) результатний підхід – представлення потенціалу як здатності комплексу ресурсів економічної системи виконувати визначені завдання, враховуючи цілісність структури і функцій об'єкта, вияв їхнього взаємозв'язку; 4) виробничий підхід – аналіз економічного потенціалу на основі виробничої

діяльності; 5) управлінський підхід – ототожнення економічного потенціалу з трудовим потенціалом суспільства; 6) процесний підхід – дослідження потенціалу як поєднання сукупності процесів з функціональними перетвореннями, що відбуваються в економічній системі. Фінансовий потенціал слід розуміти як механізм поєднання і трансформації фінансових ресурсів і можливостей та їхнього використання у діяльності підприємства, що дасть змогу забезпечити ефективне його функціонування та досягнення стратегічних завдань з урахуванням факторного впливу зовнішнього середовища.

2. Виділені фактори непрямого і прямого впливу на формування фінансового потенціалу і його структурні елементи враховують специфіку функціонування підприємств харчової промисловості. До факторів непрямого впливу зараховано політичні, економічні, конкурентні, соціальні, ринкові та галузеві; до факторів прямого впливу – фінансово-економічні результати діяльності, обсяги виробництва і реалізації продукції, товарорух. Фактори формування і використання фінансового потенціалу розглядаються в єдності з формуванням і використанням фінансових ресурсів.

3. Сформована збалансована система показників для оцінювання фінансового потенціалу підприємства, яка використовує чотири стандартні перспективи (фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, навчання та зростання), забезпечує обґрунтовану оцінку фінансового потенціалу підприємства. Найбільш результативними для аналізу є такі показники, як рентабельність власного капіталу, коефіцієнти фінансової незалежності, абсолютної, поточної та загальної ліквідності.

4. Удосконалена технологія аналізу та оцінювання фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості дає змогу визначити рівні фінансового потенціалу та окреслити перспективні напрямки підвищення ефективності використання фінансових ресурсів у межах запропонованого трьохрівневого розподілу підприємств. Для підприємств із низьким рівнем фінансового потенціалу доцільно впроваджувати сучасні методи й інструменти фінансового менеджменту, підвищувати кваліфікацію персоналу, що займається управлінням фінансами, впроваджувати програмні продукти для автоматизації процесів управління фінансами, в організаційній структурі виокремити фінансово-економічний відділ і чітко визначити його функції у сфері управління фінансами. Для підприємств із середнім рівнем фінансового потенціалу слід використовувати складні програмні продукти для управління фінансами, розвивати фінансово-економічну службу і підвищувати її роль в організаційній структурі, підвищувати мотивацію персоналу, впроваджувати ресурсозберігаючі технології, регламентувати бізнес-процеси управління фінансами, підвищувати рентабельність операційної діяльності суб'єкта господарювання. Для підприємств із високим рівнем фінансового потенціалу необхідно інвестувати вільні грошові кошти в проекти або фінансові активи, забезпечуючи отримання додаткового доходу, неперервно моніторити фінансовий стан підприємства і фактори зовнішнього середовища, здійснювати бенчмаркінг, постійно контролювати зміни та вплив зовнішнього середовища, удосконалювати бізнес-процеси управління фінансами.

5. Сформована методика оцінювання інвестиційної привабливості підприємств базується на рейтинговій оцінці згідно з бальною системою оцінювання показників фінансово-економічного стану підприємств харчової промисловості. Використана методика дасть змогу інвесторам одержати кількісний результат, що забезпечить прийняття рішення щодо вибору об'єкта інвестування і отримання позитивного ефекту від впровадження інвестицій.

6. Запропонована система методичних підходів до нарощування фінансового потенціалу передбачає застосування нормативно-правових методів, інформаційних і фінансових методів та важелів впливу. Застосування механізму нарощування фінансового потенціалу сприятиме досягненню його приросту. Необхідність регулярного і структурованого вдосконалення такого механізму є відмінною рисою функціонування підприємств харчової промисловості та основою зростання їхнього фінансового потенціалу.

7. До основних принципів організації управління фінансовим потенціалом підприємства, які взаємопов'язані між собою і доповнюють один одного, належать такі: цілісність і комплектність, неперервність у часі та просторі, гнучкість (еластичність), наукове обґрунтування основних параметрів, результативність управління, адаптація до специфіки діяльності суб'єкта господарювання. Вони характеризують як загальні вимоги до організації цього процесу, так і особливості фінансового потенціалу.

8. Процес формування стратегії управління фінансовим потенціалом охоплює такі складові: діагностика і прогнозування фінансового потенціалу підприємства; стратегічне і тактичне планування; вибір ефективних фінансових інструментів (у межах прийнятих інвестиційних рішень); управління фінансовими ризиками; податкове планування; організаційно-правове оформлення та подальший контроль фінансових потоків. Фінансове забезпечення стратегічних ініціатив потрібно здійснювати на основі збалансованості поточних і перспективних цілей і методів, що перешкодить нераціональним формам розподілу фінансових ресурсів за різними видами діяльності підприємства. Зосередження на інвестиційній діяльності великої частини власного капіталу може спричинити проблеми у фінансуванні інших напрямків діяльності підприємства. Це може негативно вплинути на платоспроможність і фінансову стійкість підприємства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дослідження:

1. Блащак Б. Я., Гринчуцький В. І. Харчова промисловість України: сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку. // Інноваційна економіка. 2018. № 9–10 (77). С. 51–60 (0,9/0,7 друк. арк.; внесок автора: досліджено стан підприємств харчової промисловості України, виокремлено тенденції та перспективи розвитку галузі). Індексуються в базі даних: Index Copernicus.

2. Блащак Б. Я., Навольська Н. В. Дослідження та оцінка рівня інвестиційної привабливості підприємств харчової промисловості. // Науковий

вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2019. № 36. С. 28–35 (0,7/0,5 друк. арк.; внесок автора: здійснено оцінювання рівня інвестиційної привабливості підприємств харчової промисловості України). Індeksuється в базі даних: Index Copernicus.

3. Блащак Б. Я., Навольська Н. В. Методологічні аспекти прогнозування фінансового потенціалу підприємств. // Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Вип. 2(70), ч. 1. С. 139–146 (0,6/0,5 друк. арк.; внесок автора: запропоновані методологічні аспекти прогнозування фінансового потенціалу підприємств). Індeksuється в базі даних: Index Copernicus.

4. Блащак Б. Я., Гринчуцький В. І. Теоретичні аспекти формування механізму нарощування фінансового потенціалу підприємств. // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Вип. 3 (20). С. 177–182 (0,5/0,4 друк. арк.; внесок автора: проаналізовано теоретичні аспекти формування механізму нарощування фінансового потенціалу підприємств).

5. Блащак Б. Я. Фінансовий потенціал у структурі потенціалу підприємства. Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. 2019. Т. 30 (69), № 3. С. 74–78 (0,6 друк. арк.).

Опубліковані праці апробаційного характеру:

6. Блащак Б. Я. Теореми Модільяні–Міллера у рамках дослідження оптимальної структури капіталу підприємства. // Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами : зб. матеріалів I Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. студ., асп. та молодих вчен. (м. Київ, 22 листопада 2017 р.). Київ : КНЕУ, 2017. С. 136–139. URL: <http://www.ir.kneu.edu.ua/handle/2010/2347> (0,2 друк. арк.).

7. Блащак Б. Я. Куб корпоративного фінансування Майкла Мілкена в контексті підбору оптимальної структури капіталу підприємства // Світ економічної науки : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. економічного спрямування. Вип. 7 (м. Тернопіль, 27 вересня 2018 р.). Тернопіль, 2018. С. 49–51 (0,2 друк. арк.).

8. Блащак Б. Я. Основні наукові підходи до процесу формування потенціалу підприємства. // Сучасні детермінанти фіскальної політики: локальний та міжнародний вимір : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 10 вересня 2019 р.). Тернопіль, 2019. С. 91–93 (0,2 друк. арк.).

9. Блащак Б. Я. Дослідження структури капіталу у контексті управління фінансовим потенціалом підприємства. // Розвиток науки в XXI столітті : зб. статей LI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 вересня 2019 р.). Харків : НІЦ «Знання», 2019. С. 13–21 (0,5 друк. арк.).

10. Блащак Б. Я. Етапи оцінки ефективності формування фінансового потенціалу підприємства. // Вересневі наукові читання : зб. статей XXXIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Ч. 1 (м. Вінниця, 16 вересня 2019 р.). Вінниця, 2019. С. 5–7 (0,2 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Блащак Б. Я. Удосконалення системи управління фінансовим потенціалом підприємств. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль, 2019.

Визначено зміст та трактування поняття «фінансовий потенціал підприємства». Удосконалено технології аналізу та оцінювання фінансового потенціалу, визначено його рівні та окреслено перспективні напрямки підвищення ефективності фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості. Розглянуто концептуальні підходи щодо оцінювання інвестиційної привабливості підприємств та сформовано методика, яка базується на рейтинговій оцінці згідно з бальною системою оцінювання показників фінансово-економічного стану підприємств харчової промисловості.

Запропоновано алгоритм аналізу та оцінювання фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості, що сприятиме прийняттю управлінських рішень щодо нарощування та забезпечення ефективного використання фінансового потенціалу. Сформовано елементний склад механізму нарощування фінансового потенціалу підприємства. Запропоновано механізм формування додаткових фінансових резервів за напрямками фінансового менеджменту. Окреслено особливості формування стратегії управління фінансовим потенціалом підприємства.

Ключові слова: потенціал, фінансовий потенціал, фінансові ресурси, інвестиційна привабливість, стратегія управління, фінансові показники, прибуток, рентабельність, підприємство, харчова промисловість.

АННОТАЦИЯ

Блащак Б. Я. Совершенствование системы управления финансовым потенциалом предприятий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (за видами экономической деятельности). – Тернопольский национальный экономический университет. – Тернополь, 2019.

Определено содержание и трактовка понятия «финансовый потенциал предприятия». Усовершенствованы технологии анализа и оценки финансового потенциала, определены его уровни и намечены перспективные направления повышения эффективности финансового потенциала предприятий пищевой промышленности. Рассмотрены концептуальные подходы к оценке инвестиционной привлекательности предприятий и сформирована методика, которая основана на рейтинговой оценке согласно балльной системе оценки показателей финансово-экономического состояния предприятий пищевой промышленности.

Предложен алгоритм анализа и оценки финансового потенциала предприятий пищевой промышленности, что будет способствовать принятию управленческих решений по наращиванию и обеспечению эффективного использования финансового потенциала. Сформирован элементный состав механизма наращивания финансового потенциала предприятия. Предложен механизм формирования дополнительных финансовых резервов по направлениям финансового менеджмента. Определены особенности формирования стратегии управления финансовым потенциалом предприятия.

Ключевые слова: потенциал, финансовый потенциал, финансовые ресурсы, инвестиционная привлекательность, стратегия управления, финансовые показатели, прибыль, рентабельность, предприятие, пищевая промышленность.

ABSTRACT

Blaschak B. Y. Improvement of the system of management of financial potential of enterprises. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Economic Sciences in specialty 08.00.04 – Economics and Management of Enterprises (by types of economic activity). – Ternopil National Economic University. – Ternopil, 2019.

The dissertation is devoted to research and substantiation of theoretical and methodological aspects of formation of the system of management of financial potential of enterprises

The essence of the concept of financial potential of the enterprise is investigated and revealed. The factors that influence the formation of the potential of the enterprise are distinguished. It is proved that the financial potential of the enterprise is a complex system that combines and transforms financial resources and provides the opportunity to use them effectively.

The current state and prospects of further development of the food industry of Ukraine are investigated. The main factors influencing the development of the food industry are considered. The structure of production of products by the food industry enterprises for the analyzed period was formed. Average indices of food production have been investigated and conclusions have been drawn that indicate the stabilization of the situation in the industry and the resumption of its economic growth in comparison with the negative trends of previous years.

It is proved that the food industry of Ukraine for the analyzed period has positive dynamics in all indicators of production and economic activity of enterprises, namely increase of the number of enterprises, increase of production volumes, increase of profit and profitability, increase of wages. It is noted that domestic enterprises have significant achievements in export activities. The regions with the largest increase in the volume of food production are identified. It is established that in the food industry there are a large number of enterprises of different sizes and patterns of ownership that compete with each other in regional markets. Prospects for further development of food companies both in the domestic and international markets are outlined.

The study of financial and economic indicators of the activity of enterprises is carried out and the interdependence of financial potential with such indicators as the coefficient of autonomy, the coefficient of provision of circulating assets with own funds, the coefficient of current liquidity, profitability of products, the coefficient of the total turnover of assets are established.

Technologies of analysis and estimation of financial potential of the food industry enterprises have been improved, which allow to determine the levels of financial potential and to outline perspective directions of increasing the efficiency of use of financial resources. Conceptual approaches to the assessment of the investment attractiveness of enterprises are considered and a methodology based on the rating system according to the point system of estimation of indicators of financial and economic condition of the food industry enterprises is formed, which will allow the investor to choose the most investment-attractive and to obtain quantitative result from several enterprises choice of investment object.

It is proposed to use the algorithm of analysis and evaluation of the financial potential of the food industry, which will facilitate management decisions to increase and ensure the effective use of financial potential by economic entities.

The dynamics and predictive values of the financial potential of the studied enterprises have been investigated. It is proved that the analysis of indicators for the short term is the simplest and most accurate and takes into account the largest proportion of factors that lead to an increase or decrease in the financial potential of enterprises. Forecasting financial indicators for the medium and long term is more complex, as it may not always predict the effect of all factors that affect the financial potential of enterprises

The elemental composition of the mechanism of increasing the financial potential of the enterprise has been formed. The mechanism of formation of additional financial reserves in the areas of financial management is proposed. The process of increasing financial capacity should be considered as a comprehensive process of objective and valid impact on its components in order to increase the potential of the enterprise, financial growth and stability, improving economic and social efficiency. The main criteria for assessing the sustainability of the enterprise are offered: competitiveness; ensuring the efficiency of production activities; financial sustainability; the ability to adapt to changing market conditions; business activity. The main factors of success of enterprises in ensuring effective management of financial potential are highlighted. Regular and structured improvement of the mechanism of financial capacity building is a positive sign of the enterprise functioning and the basis of its economic potential growth.

The author has formulated a conceptual approach to formulate a strategy for managing the financial potential of enterprises, which covers a system of goals and prospective actions based on the creation and implementation of financial management tools.

Key words: potential, financial potential, financial resources, investment attractiveness, management strategy, financial indicators, profit, profitability, food industry, enterprise.

Підписано до друку 22.11.2019 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублюванні.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А046-19. Тираж 150 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua